

A késő bronzkori objektumok a K-i szelvény középső és D-i részén fordultak elő. Egyedül az 55. kerek alakú, kifelé erősen rézsús falú gödörből kerültek elő jellegzetes, külső oldalukon felfényezett felületű, olykor kannelálás díszítésű töredékek. A kerámiák között volt bikónikus, ívesen kihajló, ferdén levágott peremű és apró, széles szalagfüles edényekhez tartozó töredékek is. Jellegzetes volt továbbá az, hogy a durva anyagú edények anyagát csillámos kőzettel soványították. Több gödörből maga a soványításra használt kőzet is előkerült.

GULYÁS GYÖNGYI - GALLINA ZSOLT

Tetők (KÖH 82599): A beruházáshoz készült örökségvédelmi hatástanulmány részeként 2012. március 4-én tartottunk terepbejárást a Tetők határrészén, ahol intenzív késő bronzkori és középkori (13–15. századi) települést határoltunk le. A lelőhely Kéked falutól Ny-ra, a Lapis-patak jobb partján, a Hernád magasparton húzódik.

HAJDÚ MELINDA

120. Kéthely, Újlaki út és Körforgalom felé tartó úttól É-ra (KÖH 65652 és 68967) (Somogy megye) Rő, Kö

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága (a Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum jogelődje) dolgozói 2012 június–júliusában és novemberében végezték a 68-as sz. főút átépítéséhez készített előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó terepbejárásokat. Az érintett területről 23 lelőhely volt ismert, ezek területét próbáltuk pontosítani, valamint a korábban bejáratlan területeken újabbakat keresni. A nyári hónapokban a közepesen magas és magas kukoricában, napraforgóban, illetve a szántott területeken; novemberben a korábban gabonával fedett és mostanra felszántott, illetve cukorréppal, vagy még nem túl magas repcével fedett területeken tudtunk terepbejárást végezni.

Több lelőhely területét sikerült pontosítanunk vagy módosítanunk, így a korábban külön kezelt, de összeérő Újlaki út és Körforgalom felé tartó úttól É-ra (Keverőtelep) római, középkori lelőhelyeket összevontuk.

Munkatársak: Németh Péter Gergely, Nyári Zsolt, Cserép Tamás.

MOLNÁR ISTVÁN

121. Kiskunmajsza határa (Bács-Kiskun megye) Á, Ú

Az Üllés–Zsana között épülő gázvezeték nyomvonalán, Kiskunmajsza határában az alábbi lelőhelyeken végeztünk kutatásokat.

Kígyós, Bogárczó-tótól DK-re (KÖH 80661): Kígyós-pusztától D-re, az egykori Bogárczó-tó DK-i partvonulatának szélén elhelyezkedő lelőhelyen 2012. március 12–14. között végeztünk megelőző feltárást. A régészeti munkálatok során összesen 915 m² felület lett lehumuszolva, melyből 746 m² bizonyult régészeti fedettné.

A nyomvonal humuszolása során kisebb megszakítással két szakaszon (11–12. munkaterület) jelentkeztek az objektumok, közepes intenzitással. A nagyobb méretű árkok és karámok részletei mellett több gödör lett feltárva és dokumentálva. Ösz-

sesen 22 objektum került elő, ebből 9 gödör és 13 árok volt. A zömében sekély objektumokból korhatározó leletanyag nem került elő, csupán kevés állatsont. Az objektumok jellege alapján feltételezhető, hogy ez a településrészlet is az Árpád-korban ezen a területen létező laza szerkezetű szállástelepülés részlete lehetett.

Kígyós, Bogárczó-tótól ÉNy-ra (KÖH 80655): A lelőhely Kígyós-pusztától DNy-ra, az egykori Bogárczó-tó ÉNy-i partvonulatának szélén helyezkedik el. 2012. február 29. és március 9. között végeztünk megelőző feltárást. A régészeti munkálatok során összesen 2506 m² felület lett lehumuszolva, melyből 2210 m² bizonyult régészeti fedettné.

A nyomvonal humuszolása során kisebb megszakításokkal három nagyobb göcban (6–8. munkaterület) jelentkeztek az objektumok, közepes intenzitással. A nagyobb méretű kerítők és karámok részletei mellett számos gödör és cölöphely lett feltárva és dokumentálva. Összesen 83 objektum került elő, ebből 41 gödör, 16 cölöphely és 25 árok volt, valamint egy bizonytalan funkciójú épület. Az objektumok egy részéből Árpád-korra datálható leletanyag – kerámia és állatsont – került elő, valamint néhány objektumból újkori kerámiatöredékek. Az Árpád-kori leletanyag intenzitása igen szerény volt, ami azt a feltételezést támasztja alá, hogy az Árpád-korban ezen a területen egy állattartással foglalkozó közösség élhetett, melynek laza szerkezetű szállástelepülését érintette a gázvezeték nyomvonal.

V. SZÉKELY GYÖRGY

122. Kistokaj, Hrsz. 062 / 16, 02. sz. geotermikus kút és erőmű (KÖH 82657)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Ge

2012. március 13. és május 8. között tárták fel a miskolci Herman Ottó Múzeum munkatársai egy késő bronzkori (pili nyi kultúra) urnatemető részletét, illetve egy római császárkori, germán településrészletet. A 119 sírból álló temetőrészlet a közelben folyó Hejő ártere felé lejtő domb ÉK-i oldalán helyezkedik el.

A feltárt késő bronzkori temetkezések többsége urnás-hamvasztásos rítusú volt. Ezekben, a máglyán elégetett elhunytak hamvait nagy méretű, díszített edényekbe, urnákba helyezték. Az urnákat talakkal fedték le, míg az urnák köré meghatározott szabályrendszer szerint különböző típusú edényeket, legtöbbször kis méretű csészéket, kisebb fazekakat helyeztek el edénymellékletként. Több esetben a hamvak között vagy azoknál különféle bronztárgyak kerültek elő. Ezek szintén a halottal együtt elégettek a máglyán. Ezek többségükben az egykori ruházatot díszítő elemek (spirálcsovecskék, gyöngyök) voltak. A bronztárgyak közül említésre méltó két borotva, egy viszonylag ép tű és egy sarlópenge töredéke. A sírok kisebb részét szórthamvas rítusú temetkezések alkották. Ezek esetében kis méretű, sekély, kerek gödrök alá szórták a hamvakat, nagy mennyiségű, a máglyáról származó faszén-maradvánnyal együtt. Az eltemetett mellékleteit a hamvak mellé helyezték el. A temetőrészlet a késő bronzkori pili nyi kultúra második időszakába (Kr. e. 12–11. század) sorolható.

Szintén a Hejő árterére lejtő domboldalon helyezkedett el a korai római császárkori, germán településrészlet. A falurészleten belül két házat, néhány tároló-, valamint szemetesgödört,

két vízelvezető árkot, cölöplyukakat és egy, a település egykori lakóinak hiedelemvilágához kapcsolódó objektumot sikerült feltárni és dokumentálni.

K. TUTKOVICS ESZTER – KALLI ANDRÁS

123. Kisszékely, Bernát-tanya (Szoros) (KÖH 23034)

(Tolna megye) U, R, Ró, Kö

Lakossági bejelentésre 2012. november 13-án helyszíneltem a Barátok-tava két szára közti, ÉNy–DK irányú félszigeten. Kb. 700 m hosszan, a lengyeli és a badeni kultúra, valamint a római kor emlékeit mutató lelőhelyet azonosítottam. A domb Ny-i részén az erodált talajban sötét, fekete objektumfoltokat és néhány kiszántott sírt figyeltem meg. A lelőhelynek ezen a részén főleg lengyeli kerámia fordult elő, köztük egy szántás által felszínre hozott, összeragasztható bögre is. Valószínűleg a temető is ehhez a korhoz tartozik. A bejelentő által behozott anyagban középkori kerámia is van.

K. NÉMETH ANDRÁS

124. Komádi, Csente-Szakáll-csatorna torkolat, Falu-Sziget Ny-i széle (KÖH 62274)

(Hajdú-Bihar megye) U

A MOL Nyrt. „Mezősas segédgáz rendszer” projektje során a Furta–Komádi műúthoz legközelebbi eső lelőhelyként került feltárássra a vezeték nyomvonalába eső szakaszon a Komádi-26. jelű régészeti lelőhely. A még 2011-ben elkezdett feltárássra – az időjárási körülmények miatt – több szakaszban került sor: 2011. november 9.–december 14.; 2012. január 4.–16.; 2012. március 19.–29. A lelőhely teljes visszatemetése 2012. március 30-án történt meg. A munka során 2026 m² nagyságú terület humuszolására került sor, mely során 910 m³ földet távolítottunk el a vezeték 6 m széles biztonsági sávjában. Ebből végül (a MOL által alkalmazott, régészeti jelenségeket tartalmazó 5 m-es sávok alapján számított módon) 1229 m² nagyságú terület bizonyult régészeti fedettné. A feltárással 27 objektumot bontottunk ki, melyekhez 70 stratigráfiai számot rendeltünk.

A lelőhely az előzetes hatástanulmány által jelzett mértékben igen intenzívnek bizonyult. A lelőhely egyetlen korszak nyomait, a középső neolitikum időszakára keltezhető AVK települést foglalt magába. A leletanyag 90%-ban kerámiából áll; meglepő, hogy csak kevés állatcsont került elő, viszont nagyon érdekes az előkerült csiszolt kőanyag, melynek vizsgálata a közösség kapcsolatrendszerére világíthat rá. A Kutas magaspártján hosszan elnyúló település kora – a nem túlzottan sok festett kerámiatöredék és a szilmeji-típusú bütykök jelenléte alapján – a kultúra időszakának végére tehető. A lelőhely legnagyobb objektuma, a 11 obj./14. str. sz., hatalmas méretű (38 m széles), elsődlegesen agyagnyerésre, később hulladékátrolásra szolgáló gödör főként nagy mennyiségű kerámianyagot tartalmazott. Még a másodlagos használat előtt nagyjából a közepe táján egy szabályos, lekerekített téglalap alakú, függőleges falú (akna-szerű) áldozógödört létesítettek benne, mely két, egymástól jól elkülönülő rétegben tartalmazott kerámiadepóniát (23. obj./54. str. és 23 obj./61. str.). A nagy méretű, amorf gödrök közötti részekben cölöpszerkezetű, téglalap alaprajzú házak elemeit találtuk meg.

Az ásatáson előkerült egy kalcinált (hamvasztott) csontokat tartalmazó objektum (5. obj./5. str.) is, az egyik hulladékgödör betöltésének felső részébe ásva. A K. Zoffmann Zsuzsanna által végzett antropológiai vizsgálat alapján biztosan humán csontmaradványokról, tehát hamvasztásos középső neolitikumról beszélhetünk.

Munkatársak: Mester Péter régész, Ortutay Róbert, Papp Enikő, Tóth Mihályné technikusok.

DANI JÁNOS

125. Komárom-Szőny, Vásártér (KÖH 28518)

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A szőnyi Vásártéren 1992 óta zajló ásatások 21. ásatási idejében 2012. július 2–27. között, 20 munkanapon folytak az ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszéke és a komáromi Klapka György Múzeum együttműködésében, Komárom város Önkormányzatának és a Nemzeti Kulturális Alapnak az anyagi támogatásával. A 2012. évi feltárások célja *Brigetio municipium* városszerkezetének további megismerése, és az építési periódusok pontos elkülönítése volt, ennek érdekében a feltárással két szelvénycsoportban folyt. Egyrészt a szőnyi Vásártér K-i részén, az ún. I. sz. *insulát* K-ről lezáró úttól K-re, 2011-ben egy csatornarendszerrel ellátott, kb. 8,5×24–25 m kiterjedésű, utolsó fázisában kőlapokkal burkolt udvart kutattunk,³³ célunk az udvar K-i lehatárolódásának megkeresése volt. Az udvar alatt két érdekes jelenségre is bukkantunk 2011-ben, amelyek további kutatásával úgy gondoltuk, nagyban hozzájárulhatunk Brigetio közműrendszerének, és építési periódusainak megismeréséhez. Ezek közül az egyik az udvar alatt feltárt csatorna, amelyet 2009 óta sikerült nyomon követnünk, másrészt pedig az udvar szintje alatt egy kb. 8 m hosszan megfogott, É–D-i irányú, 2011. évi megfigyeléseink szerint esetleg még az ókorban visszabontott épület falának alapozási árka volt, amelynek D-i végén egy hozzá derékszögben csatlakozó fal indítását is sikerült megtalálni. Az árokból nagyon érdekes leletanyag került elő, amely egy fémmegmunkáló műhely jelenlétére utal. A 2012. évi feltárások egyik fő célkitűzése ennek, a minden bizonnyal a közelben működő műhelynek a megtalálása volt. Ennek érdekében kitértünk a Vásártér É-i szektorának K-i zónájában az L13, L14, L15, L16 (2011-ben már kutatott, tehát újra kinyitott), továbbá az M13, M14, M15, M16 (valamennyi új) szelvényeket, mintegy 140 m² felületen. Másrészt pedig a 2012. évi ásatás másik szelvénycsoportja az ún. 1. *insula* D-i, gazdasági traktusát érintette, ahol a 2011. évi feltárással megállapított nyert, hogy a lakóépülethez D-ről kapcsolódó udvar kiterjedése hozzávetőleg 12×12 m lehetett és D-i irányban tovább folytatódik. Az I. *insula* 1. lakóháza D-i részének, a gazdasági traktusnak a további megismerését célozzuk meg az ebben a részben megnyitásra kerülő 4 új szelvény (A19, B19, C19, D19, összesen 72 m² felület) megnyitásával, amelynek során választ kaphatunk arra is, hogy az ún. 1. lakóház szétválik-e két, egymással párhuzamosan elhelyezkedő, keskeny síkator által elválasztott külön épületre, vagy továbbra is egy épületként kezelendő. A 2012. évi ásatás eredményeit az alábbiakban összegezzük.

33 RKM 2011 85–87.